

זהר הקדוש

עם ביאור
הפּתּר וּתּכּבוּד

פרשת קדושים • השפעת הדיבור למעלה

במאמר זה יבאר חלקי הכתוב (ויקרא ט ד) 'לא תקלל חרש ולפני עזר לא תתן מכשול, ויראת מאלהיך אני ה' בכמה אופנים. תחילה יבאר שהמקלל את חברו מעורר למעלה על ידי דיבורו מלאכי חבלה, ומתגברים עליו. ואחר כך יבאר גודל מעלת דברי התורה העולים לבניה וממשיכים משם שפע רב בכל העולמות. ויבאר כי תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה, גורם שדברי תורתו אינם עולים למעלה.

רבי חייא פתח, ואמר קרא אבתריה (ויקרא ט ד) **'לא תקלל חרש ולפני עזר' וגו'.** האי קרא במשמעו. **אבל פרשתא דא, בלא, אוליפנא מינה מלין אחרניו, וכלהו תליין דא ברא.** **תא חזי, מאן דלייט לתבריה, ואיהו קמיה, ואכסיה ליה, פאלו אושיר דמיה, והא אוקימנא.**

והאי קרא, דלאו תבריה עמיה, והוא לייט ליה. תהיא מלה סלקא. **דלית לך מלה ומלה דנפיק מפומיה, דלא אית ליה קלא, תהוא קלא סליק לעילא, וכמה קסטרין מתתפרין עמיה דתהוא קלא, עד דסלקא ואתער אתר דתהומא רבא, במה דאוקמוה. וכמה מתערין עליה דתהוא פר נש. ווי למאן דאפיק מלה בישא מפומיה, והא אוקמוה.**

'ולפני עזר לא תתן מכשול.' במשמעו. ואוקמוה, במאן דגרים לאחרא למחטי. **וכן מאן דמחי לבריה רבא.** **'ולפני עזר לא תתן' וגו', במאן דלא מטא להוראה, ואורי. דכתיב (משלי ז כו) 'פי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה', כיון שעל ידי הוראתו נכשלו רבים אשר נענשים על העוון שנכשלו בו על ידו. והאי אעבר - ותלמיד זה עובר משום 'ולפני עזר לא תתן מכשול', בגין דאכשיל ליה לחבריה לעלמא דאתי - כיון שעל ידי הוראתו הכשיל את חברו ופגם את נשמתו לעולם הבא.**

ומתחיל לפרש הכתוב 'לא תקלל חרש'. **תא חזי - בוא ראה, מאן דלייט לתבריה - מי שמקלל את חברו, אפילו אינו חרש, ואיהו - וחבירו עומד קמיה - לפניו, ואכסיה ליה - ומבייש אותו על ידי קללתו, הרי זה פאלו אושיר דמיה - שפך את דמו, והא אוקימנא - והרי ביארוהו חז"ל (ראה ב"מ נח).** **והאי קרא - ופסוק זה 'לא תקלל חרש', אינו באופן שמבייש את חברו, אלא מתפרש דלאו חבריה עמיה - שאין חברו עמו, והוא לייט ליה - והוא מקלל אותו, שבזה נחשב חברו שקיללו. ואף על פי שאינו שופך את דמו אסור לקללו, כי ההיא מלה סלקא - אותו דיבור של הקללה עולה למעלה.** **ומבאר איך עולה הדיבור למעלה, דלית לך מלה ומלה דנפיק מפומיה - שהרי אין לך דיבור ודיבור שמוציא אדם מפיו, דלא אית ליה קלא - שאין לו קול, תהוא קלא סליק לעילא - אותו הקול של הדיבור הרע עולה למעלה, וכמה קסטרין מתתפרין עמיה דתהוא קלא - והרבה מלאכי חבלה מתחברים עם אותו הקול, עד דסלקא ואתער - שעולה ומעורר אתר דתהומא רבא - מקום התהום הגדול, ששם משכן החיצונים, כמה דאוקמוה - כמו שביארו ענין זה שהדיבור הרע עולה למקום החיצונים (ה"ב פקודי רסה), וכמה - והרבה חיצונים מתערין עליה דתהוא בר נש - מתעוררים על אותו האדם שקילל את חברו לעשות בו שפטים. **ווי למאן דאפיק מלה בישא מפומיה - ואי למי שהוציא דיבור רע מפיו, והרי ביארו גודל הרעות המעוררים על האדם המוציא דיבור רע מפיו (זהר ח"ג תרע ע"ב).****

וממשיך לבאר את המשך הפסוק 'ולפני עזר לא תתן מכשול' בלשון פירושים. **'ולפני עזר לא תתן מכשול'**. פירושו **במשמעו**, שאסור לשים מכשול לפני אדם עיוור שיתקל וינזק. **ואוקמוה** - וכבר ביארוהו (ראה ע"ז ו), שלא זה נאמר **במאן דגרים לאחרא למחטי** - במי שגורם לאחר לחטוא, **וכן** ביארוהו חז"ל (מ"ק יז.) על **מאן דמחי לבריה רבא** - מי שמכה את בנו הגדול ומביישו בכך, מפני שבכך מכשילו שיעיז פניו כנגדו ויעבור על מצוות כיבוד אב.

ומוסיף, וגם נכלל בפסוק **'ולפני עזר לא תתן מכשול' וגו'**, שמדבר **במאן דלא מטא** - במי שלא הגיע להוראה, **ואורי** - ומורה הוראה. **דכתיב** - שעליו נאמר (משלי ז כו) **'פי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה'**, כיון שעל ידי הוראתו נכשלו רבים אשר נענשים על העוון שנכשלו בו על ידו. **והאי אעבר - ותלמיד זה עובר משום 'ולפני עזר לא תתן מכשול', בגין דאכשיל ליה לחבריה לעלמא דאתי** - כיון שעל ידי הוראתו הכשיל את חברו ופגם את נשמתו לעולם הבא.

מאחר שביאר שתלמיד שלא הגיע להוראה ומורה, עובר אל איסור 'לפני עזר לא תתן מכשול' על ידי הוראתו, יפרש כי הוא גורם למכשול גם לתלמידים הלומדים תורה ממנו. ותחילה מקדים לבאר בשבח דברי התורה שעולים לעולמות עליונים, ולפיו יבאר מה נגרם על ידי זה שלא הגיע להוראה.

דתנינו - שהרי למדנו, מאן דאזיל באורח מישר באורייתא - מי שהולך בדרך ישרה בתורה ודן בלי טעות, ומאן דאשתדל באורייתא פדקא יאות - וכן מי שעוסק בתורה כראוי תמיד, ואינו מתרשל ממנה, הוא אית ליה חולקא טבא תדיר לעלמא דאתי - יש לו תמיד חלק טוב לעולם הבא שהוא הבינה.

ומבאר איך עולה דבר התורה לבניה. והטעם שזוכה לאור הבינה הוא, **דההיא מלה דאורייתא דאפיק מפומיה** - כי אותו דבר תורה שהוציא מפיו, **אזלא ושאטא בעלמא** - הולכת ומשוטטת בעולם הזה, **וסלקא לעילא** - ועולה למעלה לשער השמים שהוא שער העולם הרוחני, **וכמה מלאכים עלאין קדישין** - עליונים וקדושים מתחברין **בההיא מלה** - מתחברים עם אותו דבר תורה בעלותו למעלה, **וסלקא באורח מישר** - ובהגיע דבר התורה לשער השמים הוא עולה בדרך ישרה ואינו מתעקם באמצע דרכו לצד החיצונים. **ואתער** - ובתחילת עליית דבר התורה אחר שנכנס בשער השמים בעטרה קדושה, שהיא הארה שהוא מקבל מן המלכות. אחר כך ממשיך דבר וכוון שדבר התורה משתלשל מן התפארת הקשורה עם הבינה, לכן **ואסתחי**

בְּנֵהרָא דְעֻלְמָא דְאֵתִי - ורוחץ בנהר של עולם הבא, כלומר שהוא מקבל מאור הבינה, **דְּנִגִיד וְנִפְיָק** - שנמשך ויוצא **מַעְדָן**, שהוא החכמה. **וְאֵתְקַבַּל בֵּיה** - ומתקבל דבר התורה בפנימיות הבינה במקום שהיא מתקשרת עם החכמה, **וְאֵשְׁתַּאֲבַב בְּגִינְהָ** - ואז נשאב דבר התורה במקום התקשרות החכמה והבינה עד שנעשה ממש עצם מעצמותו של בחינה זו.

לאחר שהתבאר להיכן עולים דברי התורה, מבאר את ההשפעות והאורות הנשפעים מדברי התורה שעלו לבינה.

כיון שנעשה דבר התורה ענין אחד עם החכמה והבינה שהם השורש לשש המידות מחדש עד יסוד, הרי נוסף מקור שפע חדש, אשר לכן **וְאֵתְנַטַע סוּחְרַיְנִיה דְהוּא נִהְרָא** - ומסתעף הנטיעה החדשה שניטעה על ידי דבר התורה סביב לאותו נהר, כלומר שנמשך אור חדש מן הבינה והחכמה אל **אֵילָנָא עֵלְאָה** - האילן העליון, שהוא שש המידות הנזכרות. **וְכִדְיָן נִגִיד וְנִפְיָק נִהְוָא עֵלְאָה** - ואז נמשך ויוצא אור עליון מן הספירות שנמשך להן אור חדש על ידי דבר התורה, **וְאֵתְעַטַר בֵּיה בְּהוּא בְר נֶשׁ כָּל יוֹמָא** - ונמשך ומתעטר באותו אדם שלמד את התורה כל יום, אשר דבר תורתו עורר את השפע הרב לספירות, **כְּמָה דְאֵתְמַר** - כמו שנתבאר כבר במקום אחר.

לאחר שביאר מעלת הלומד תורה, מבאר שאם לומד דבר מוטעה מתלמיד שלא הגיע להוראה ומורה, דוחים את הדבר תורה מבגולי הקדושה.

וּמָאן דְלַעֲי בְּאוּרִייתָא - ומי שמתייגע בתורה, **וְלֹא אֵשְׁתַּדַּל בְּהָ בְּאֵרַח קְשׁוּט וּבְאֵרַח מִישַׁר** - ואינו משתדל שתלמודו יהיה בדרך האמת והישרה, כיון שהוא לומד מפי זה שלא הגיע להוראה ומורה, ומטעמו בדבר הלכה, אז **הוּא מְלָה** של תורה, שאיננה תורת אמת, **סְלִקָא וְסַטִי אוּרְחִין** - עולה למעלה בדרכים עקומות, **וְלִית מָאן דִּיתְחַבֵּר בְּהָ** - ואין מי שיתחבר עמה, **וְכָלְא דְחִינִין לָהּ לְבַר** - וכולם דוחים דבר תורה זה מחוץ לקדושה, **וְאֵזִיל וְשָׂאט בְּעֻלְמָא וְלֹא יִשְׁכַּח אֵתֵר** - והולך ומשוטט בעולם, ואינו מוצא מקום.

כיון שהתבאר כי דברי תורה שאינם אמת אינם עולים, יבואר לפי זה הכתוב 'ולפני עור לא תתן מכשול'.

מָאן גְרַיִם לִיהָ הָאִי - מי גרם לזה הלומד שלא יעלו דברי התורה שעוסק

שיעסוק בתורה בדרך ישרה, כדי

בְּנֵהרָא דְעֻלְמָא דְאֵתִי, דְנִגִיד וְנִפְיָק מַעְדָן. וְאֵתְקַבַּל בֵּיה, וְאֵשְׁתַּאֲבַב בְּגִינְהָ. וְאֵתְנַטַע סוּחְרַיְנִיה דְהוּא נִהְרָא, אֵילָנָא עֵלְאָה, וְכִדְיָן נִגִיד וְנִפְיָק נִהְוָא עֵלְאָה, וְאֵתְעַטַר בֵּיה בְּהוּא בְר נֶשׁ כָּל יוֹמָא, כְּמָה דְאֵתְמַר.

וּמָאן דְלַעֲי בְּאוּרִייתָא, וְלֹא אֵשְׁתַּדַּל בְּהָ בְּאֵרַח קְשׁוּט וּבְאֵרַח מִישַׁר, הוּא מְלָה, סְלִקָא וְסַטִי אוּרְחִין, וְלִית מָאן דִּיתְחַבֵּר בְּהָ, וְכָלְא דְחִינִין לָהּ לְבַר, וְאֵזִיל וְשָׂאט בְּעֻלְמָא וְלֹא יִשְׁכַּח אֵתֵר.

מָאן גְרַיִם לִיהָ הָאִי. הוּא דְסַאֲמִי לִיהָ מְאוּרַח מִישַׁר, הָדָא הוּא דְכְּתִיב 'וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל'. וּבְגִינֵי כֶּךָ כְּתִיב 'וְרֵאֵת מְאֵלְהֵי'ךְ אֲנִי ה'.

וּמָאן דְתִיאוּבְתִיהָ לְמַלְעֵי בְּאוּרִייתָא, וְלֹא אֵשְׁכַּח מָאן דִּיּוֹלֵף לִיהָ, וְהוּא בְּרַחֲמֵי תַא דְאוּרִייתָא, לְעֵי בְּהָ, וּמְנַמְנָם בְּהָ בְּגַמְגוּמָא דְלֹא יָדַע, כָּל מְלָה וּמְלָה סְלִקָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדֵי בְּהָתִּיא מְלָה וְקַבִּיל לָהּ, וְנִטַע לָהּ סְחַרְגִינְהָ דְהָתִּיא נְחֵלָא. וְאֵתְעַבִּידוּ מְאֵלִין מְלִין אֵילָנִין רַבְרְבִין, וְאֵקְרוּן 'עֲרַבֵי נְחֵל'. הָדָא הוּא דְכְּתִיב 'בְּאֵהֲבַתְהָ תִשְׁגָּה תְּמִיד', כְּלוּמַר, אִפִּילוּ אִם אַתָּה עוֹסֵק מִתּוֹן אַהֲבַת הַתּוֹרָה, תַעֲשֶׂה כֵן תְּמִיד, כִּיּוֹן שְׂגַם דְּבִרֵי תּוֹרָה אִלוּ עוֹלִים לְמַעְלָה.

וְדוֹד מְלַכָּא אָמַר (תהלים פו יא) 'הוֹרְנֵי ה' דְרַבְּךָ אֵתְלֵךְ בְּאַמְתְּךָ. וְכְּתִיב (שם כז יא) 'וְנַחֲנִי בְּאֵרַח מִישׁוֹר לְמַעַן שׁוֹרְרֵי'.

שיעסוק בתורה בדרך ישרה, כדי

בהן לעלות למעלה, **הוּא** שלא הגיע להוראה והורה, **דְּסַאֲמִי לִיהָ מְאוּרַח מִישַׁר** - שהיטה את תלמידו שלמד תורה מפיו מן הדרך הישרה, והטעמה בדבר הלכה. וכיון שאין דברי תורתו אמת, **הָדָא הוּא דְכְּתִיב** - זהו מה שכתוב, **'וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל'**, ומשמעו, שהמורה שלא הגיע להוראה, 'נותן מכשול' 'לפני' תלמידו, שהוא 'עור' בדבר הלכה, משום שדברי התורה שמתייגע עליהם אינם עולים כלל למעלה. **וּבְגִינֵי כֶּךָ כְּתִיב** - ובגלל כן כתוב, **'וְרֵאֵת מְאֵלְהֵי רַבְרְבִין אֲנִי ה'**, שיזהר מללמד אם אינו ראוי להורות.

מאחר שביאר חומר לימוד דבר תורה של שקר, מוסיף שאם אינו מוצא מי שילמדו וטועה בדברי תורה, גם כן חביבה תורתו בעיני הקב"ה.

וּמָאן דְתִיאוּבְתִיהָ לְמַלְעֵי בְּאוּרִייתָא - ומי שתשוקתו היא לעסוק בתורה, **וְלֹא אֵשְׁכַּח מָאן דִּיּוֹלֵף לִיהָ** - ואינו מוצא מי שילמדו תורה, **וְהוּא בְּרַחֲמֵי תַא דְאוּרִייתָא לְעֵי בְּהָ** - והוא באהבתו את התורה עוסק בה, **וּמְנַמְנָם בְּהָ בְּגַמְגוּמָא דְלֹא יָדַע** - ומגמגם בה בגמגום משום שאינו יודע לגרוס כראוי ולהבין דברי תורה, אז **כָּל מְלָה וּמְלָה סְלִקָא** - כל תיבה ותיבה עולה למעלה, **וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדֵי בְּהָתִּיא מְלָה וְקַבִּיל לָהּ** - והקדוש ברוך הוא שמח באותו דבר תורה ומקבל אותו, **וְנִטַע לָהּ סְחַרְגִינְהָ דְהוּא נְחֵלָא** - ונוטע אותו סביב אותו הנחל שהוא הבינה הנמשכת מן החכמה, ומגין עליו מן החיצונים. **וְאֵתְעַבִּידוּ מְאֵלִין מְלִין אֵילָנִין רַבְרְבִין** - ונעשים מדיבורים אלו אילנות גדולים, **וְאֵקְרוּן** - ונקראים **'עֲרַבֵי נְחֵל'**, כיון שהם כערבות שאינם עושים פירות. **הָדָא הוּא דְכְּתִיב** - זהו מה שכתוב (משלי ה יט) **'בְּאֵהֲבַתְהָ תִשְׁגָּה תְּמִיד'**, כלומר, אפילו אם אתה שוגג ומגמגם בדברי תורה, אם אתה עוסק מתוך אהבת התורה, תעשה כן תמיד, כיון שגם דברי תורה אלו עולים למעלה.

וּמוֹסִיף, וְדוֹד מְלַכָּא - וגם דוד המלך **אָמַר** והתפלל לפני הקדוש ברוך הוא (תהלים פו יא) **'הוֹרְנֵי ה' דְרַבְּךָ אֵתְלֵךְ בְּאַמְתְּךָ** - שיעסוק בתורה בדרך האמת, **וְכְּתִיב** - ועוד כתוב (שם כז יא) **'וְנַחֲנִי בְּאֵרַח מִישׁוֹר לְמַעַן שׁוֹרְרֵי'** - שדברי תורתו יעלו השמימה בדרך ישרה.

שיעסוק בתורה בדרך ישרה, כדי

נפשי צמאה לדעת כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

